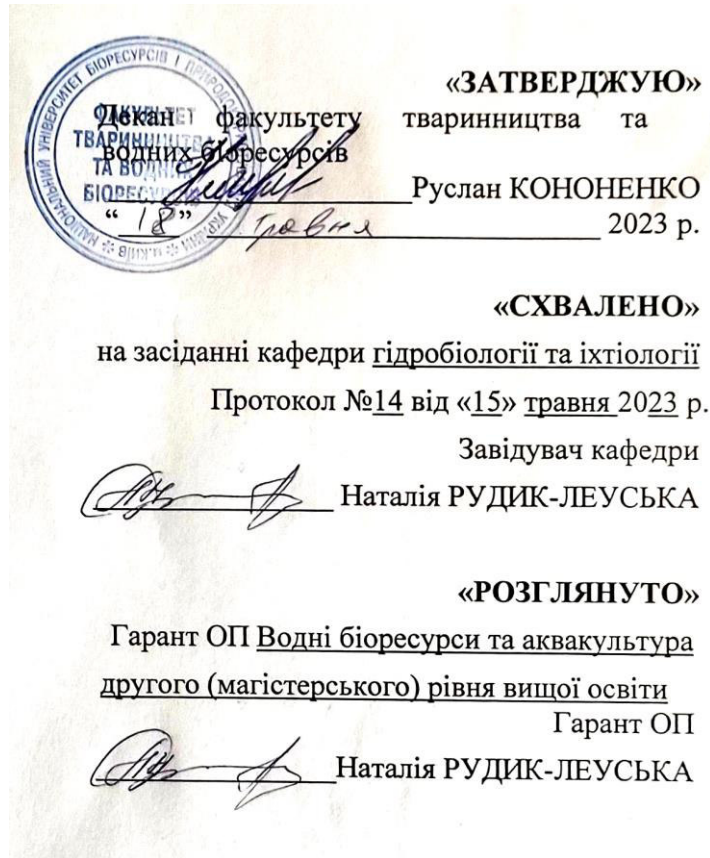

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра гідробіології та іхтіології

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОХОРОНА ГІДРОБІОРЕСУРСІВ»**

спеціальність 207 «Водні біоресурси та
аквакультура»

освітня програма Водні біоресурси та
аквакультура

Факультет тваринництва та водних
біоресурсів

Розробники: к.б.н., завідувач кафедри гідробіології та іхтіології
Наталія РУДИК-ЛЕУСЬКА, к.б.н., доцент Ганна
КОТОВСЬКА

(посада, наукова ступінь, вчене звання)

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«Охорона гідробіонтів»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступень	
Освітній ступінь	<i>Доктор філософії</i>
Спеціальність	<i>207 «Водні біоресурси та аквакультура»</i>
Освітня програма	<i>Водні біоресурси та аквакультура</i>

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	<i>Вибіркова</i>
Загальна кількість годин	<i>150</i>
Кількість кредитів ECTS	<i>5</i>
Кількість змістовних модулів	<i>2</i>
Курсовий проект (робота)	<i>Не передбачено</i>
Форма контролю	<i>Екзамен</i>

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання

	очна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	<i>2</i>	<i>2</i>
Семестр	<i>3</i>	<i>3</i>
Лекційні заняття	<i>20</i>	<i>20</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>-</i>	<i>-</i>
Лабораторні заняття	<i>30</i>	<i>30</i>
Самостійна робота	<i>100</i>	<i>100</i>
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>5</i>	<i>-</i>

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета дисципліни " Охорона гідробіонтів" є вивчення основних принципів та способів охорони, відтворення та використання водних живих ресурсів у водоймах різного типу.

Завдання: ознайомлення з основними положеннями з регулювання відносин у галузі охорони, відтворення та реалізації водних біоресурсів, встановлення основних принципів регулювання та управління рибогосподарською діяльністю в межах території України у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах, територіальних водах, виключній (морській) економічній зоні України та на континентальному шельфі.

Набуття компетенцій:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері водних біоресурсів та аквакультури.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 04. Здатність приймати обґрунтовані рішення;

ЗК 05. Прагнення до збереження навколишнього природного середовища;

ЗК 06. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 07. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 01. Здатність аналізувати екологічні параметри гідроекосистем природних та штучних середовищ та антропогенні впливи на нього на основі критичного осмислення проблем у галузі аграрних наук та продовольства та на межі галузей знань;

СК 02. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі водних біоресурсів та аквакультури у широких або мультидисциплінарних контекстах;

СК 07. Здатність здійснювати заходи із охорони водних біоресурсів і збереження здоров'я риб та запобігання їх масового захворювання;

СК10. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем водних біоресурсів та аквакультури до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 01. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері водних біоресурсів та аквакультури і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень;

ПРН 02. Вільно презентувати та обговорювати усно і письмово результати досліджень та інновацій, інші питання професійної діяльності державною та іноземною мовами;

ПРН 04. Приймати ефективні рішення, брати відповідальність та працювати в критичних умовах під час виконання виробничих, технологічних та наукових задач водних біоресурсів та аквакультури, аналізувати та інтегрувати альтернативи, оцінювати ризики та імовірні наслідки;

ПРН 05. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти з проблем водних біоресурсів та аквакультури та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням виробничих, правових, економічних та екологічних аспектів;

ПРН 06. Застосовувати сучасні методи моделювання, цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання виробничих, технологічних і наукових проблем у сфері біоресурсів та аквакультури;

ПРН 09. Ідентифікувати види водних біоресурсів оцінювати їх чисельність та біомасу та здійснювати прогнозування запасів та обсягів вилову об'єктів водних біоресурсів та аквакультури.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для: - повного терміну денної (заочної) форми навчання:

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	лаб	пр.	інд.	с.р.		л	лаб	пр.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовний модуль 1. Загальні положення організації охорони гідробіоресурсів														
Тема 1. Предмет, ціль, об'єкти та основні принципи охорони водних біоресурсів Організаційно-правові питання охорони біоресурсів водоймищ	1	14	2	2				10	14	2	2			10
Тема 2. Природоохоронне законодавство в Україні. Природно-заповідний фонд України. Природоохоронні документи. Структура органів рибоохорони	2	14	2	2				10	14	2	2			10
Разом за змістовний модуль 1.		28	4	4				20	28	4	4			20
Змістовний модуль 2. Система охорони природного навколишнього середовища														
Тема 3. Водне господарство України. Система охорони навколишнього природного середовища	3	16	2	4				10	16	2	4			10
Тема 4. Охорона рибогосподарських водойм від забруднення та інших шкідливих впливів	4	16	2	4				10	16	2	4			10
Тема 5. Охорона водних живих ресурсів та біологічні основи регулювання рибальства	5	16	2	4				10	16	2	4			10
Тема 6. Принципи захисту риб та їх молоді від попадання до водозабірних споруд	6	16	2	4				10	16	2	4			10
Разом за змістовний модуль 2			8	16				40	64	8	16			40
Змістовний модуль 3. Правове регулювання охорони гідробіонтів														
Тема 7. Природоохоронні заходи	7	16	2	4				10	16	2	4			10
Тема 8. Стан водних ресурсів України	8	14	2	2				10	14	2	2			10
Тема 9. Водне господарство України	9	14	2	2				10	14	2	2			10
Тема 10. Охорона біоресурсів океанів і морів. Юридичні аспекти охорони морських гідробіонтів	10	14	2	2				10	14	2	2			10
Разом за змістовний модуль 3	5	74	8	10				40	58	8	10			40
Усього годин		150	20	30	0	0		100	150	20	30	0	0	100

6. Теми лабораторних робіт

№ з/п	Назви теми	Кількість годин
1	Основна структура Міністерства екології та природних ресурсів України	2
2	Основні напрями роботи і завдання Міністерства екології та природних ресурсів України	4
3	Водогосподарські комплекси (ВГК), їх компоненти та формування	2
4	Водосховища і їх роль в комплексному використанні водних ресурсів	4
5	Гідротехнічні споруди. Рибопропускні споруди України	4
6	Структура гідротехнічної оцінки водойм	4
7	Охорона гідробіоресурсів океанів і морів	4
8	Розрахунок збитків внаслідок порушення правил рибальства	2
9	Перевірка рибозахисних споруд	2
10	Перевірка реалізації риби інших водних живих ресурсів	2
Всього		30

7. Зразки контрольних питань, тест для визначення рівню засвоєння знань студентами.

1. Природоохоронне законодавство в Україні.
2. Що розуміють під промисловим рибальством
3. Якими методами визначається шкода рибним природним ресурсам? Надайте їм визначення.
4. Назвіть закони та нормативно-правові акти, якими регулюються відносини з охорони, використання та відтворення тваринного світу.
5. Назвіть права посадових осіб органів виконавчої влади з питань охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів.
6. Надайте характеристику загальному і спеціальному рибальству.
7. Які території належать до природно-заповідного фонду України ?
8. Надайте характеристику природним і біосферним заповідникам. У чому полягає відмінність ?
9. Які основні завдання виконує Державне агентство рибного господарства ?
10. Діяльність Державного агентства рибного господарства України спрямована на.....
11. Надайте визначення органам рибоохорони.
12. Які способи захисту риб від потрапляння у водозабірні споруди Ви знаєте ?
13. В яких випадках застосовують рибозахисні споруди ?
14. Надайте визначення поняттю охорона водних біоресурсів ?
15. Які природоохоронні заходи Ви знаєте ?

8. Методи навчання

1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. (рецепція -сприйняття).

Студенти одержують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" виді: сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

2. Репродуктивний метод (репродукція - відтворення)

Застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписаннями, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність студентів за кількаразовим відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні вправи, лабораторні, практичні роботи, програмований контроль, різні форми самоконтролю. Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і вмінь в студентів, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікація.

3. Метод проблемного викладу.

Педагог до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Показує спосіб рішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети - розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. Студенти стають свідками й співучасниками наукового пошуку. Перевагою методу є те, що студенти не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога.

4. Частково-пошуковий, або евристичний, метод.

Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок.

Процес мислення здобуває продуктивний характер. Процес мислення поетапно направляє й контролюється педагогом або самими учнями на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на лекційних і практичних заняттях.

5. Дослідницький метод.

Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес рішення завдання). У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності. Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження.

Ще одна класифікація методів навчання Перовського С.І., Голанта Є.Я., побудована на основі виділення джерел передачі змісту:

- Словесні: джерелом знання є усне або друковане слово (розповідь-пояснення, бесіда, лекція)
- Практичні методи: Студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії (досліди, вправи, лабораторні роботи, реферати тощо).
- Наочні методи: джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади (ілюстрація, демонстрація).

9. Форми контролю

Для ефективної перевірки рівня засвоєння студентами знань, умінь та навичок з навчальної дисципліни використовують різні методи і форми контролю.

Найпоширенішими методами контролю є: усний контроль, письмовий, тестовий, графічний, програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.

Усний контроль (усне опитування). Його використання сприяє опануванню логічним мисленням, виробленню і розвитку навичок аргументувати, висловлювати свої думки грамотно, образно, емоційно, обстоювати власну думку. Здійснюють його на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, а також колоквиумах, лекціях і консультаціях.

Усне опитування передбачає таку послідовність: формулювання запитань (завдань) з урахуванням специфіки предмета і вимог програми; підготовка студентів до відповіді і викладу знань; коригування викладених у процесі відповіді знань; аналіз і оцінювання відповіді.

За рівнем пізнавальної активності запитання для перевірки можуть бути: *репродуктивними* (передбачають відтворення вивченого); *реконструктивними* (потребують застосування знань і вмінь у дещо змінених умовах); *творчими* (застосування знань і вмінь у значно змінених, нестандартних умовах, перенесення засвоєних принципів доведення (способів дій) на виконання складніших завдань).

За актуальністю запитання для усної перевірки поділяють на основні, додаткові й допоміжні. *Основні запитання* передбачають самостійну розгорнуту відповідь (наприклад, запитання семінарського заняття), *додаткові* - уточнення того, як студент розуміє певне питання, формулювання, формулу тощо, *допоміжні* - виправлення помилок, неточностей. Усі запитання мають бути логічними, чіткими, зрозумілими і посильними, а їх сукупність - послідовною і системною.

Письмовий контроль. Його метою є з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з предмета, визначення їх якості - правильності, точності, усвідомленості, вміння застосувати знання на практиці.

Тестовий (англ. test - іспит, випробування, дослід) **контроль.** Для визначення рівня сформованості знань і вмінь з навчальної дисципліни користуються методом тестів. Виокремлюють тести відкритої форми (із вільно

конструйованими відповідями) і тести закритої форми (із запропонованими відповідями).

Тести відкритої форми передбачають короткі однозначні відповіді, які ґрунтуються переважно на відтворенні вивченого матеріалу, або складні (комплексні) відповіді, які потребують розвинутого логічного мислення, вміння аналізувати. *Тести закритої форми* передбачають вибір відповіді з певної кількості варіантів. Серед таких тестів виокремлюють *тест-альтернативу*, *тест-відповідність*: *Тест-альтернатива* вимагає вибору однієї з двох запропонованих відповідей. Застосовують його під час контролю таких показників засвоєння, як уміння визначати використання фактів, законів, підводити під поняття, встановлювати причину якогось явища. *Тест-відповідність*, як правило, складається з двох частин, між якими слід встановити відповідність. Застосовують його для виявлення таких результатів засвоєння, як уміння визначати використання речовин, апаратів, процесів, встановлювати зв'язок між абстрактним і конкретним поняттями, класифікувати їх тощо.

Тестовий контроль використовують з метою актуалізації знань перед викладанням нової теми, виведенням підсумкових оцінок, на групових заняттях, на заліку чи іспиті, а також перед практичними і лабораторними роботами. Крім того, тести можуть слугувати засобом внутрішнього контролю для порівняння, визначення рівнів успішності окремих груп студентів, порівняльної характеристики різних форм і методів викладання. Доцільним є проведення тестової перевірки кожної теми навчальної дисципліни з усіх основних її питань.

Програмований контроль. Реалізується він шляхом пред'явлення усім студентам стандартних вимог, що забезпечується використанням однакових за кількістю і складністю контрольних завдань, запитань. При цьому аналіз відповіді, виведення і фіксація оцінки можуть здійснюватися за допомогою індивідуальних автоматизованих засобів.

Метод самоконтролю. Його суттю є усвідомлене регулювання студентом своєї діяльності задля забезпечення таких її результатів, які б відповідали поставленим завданням, вимогам, нормам, правилам, зразкам. Мета самоконтролю – запобігання помилкам і виправлення їх. Показником сформованості самоконтролю є усвідомлення студентом правильності плану діяльності та її операційного складу, тобто способу реалізації цього плану.

Форми контролю. Під час навчальних занять у вищому навчальному закладі використовують індивідуальну та фронтальну перевірки знань, умінь і навичок студентів, а також підсумкові форми контролю.

Індивідуальна перевірка. Стосується вона конкретних студентів і має на меті з'ясування рівня засвоєння студентом певних знань, умінь і навичок, рівня формування професійних рис, а також визначення напрямів роботи.

Фронтальна перевірка. Ця форма контролю спрямована на з'ясування рівня засвоєння студентами програмного матеріалу за порівняно короткий час. Вона передбачає короткі відповіді з місця на короткі запитання (йдеться про усну співбесіду за матеріалами розглянутої теми на початку нової лекції з оцінюванням відповідей студентів) або письмову роботу на початку чи в кінці лекції (10—15 хв.) (відповіді перевіряються і оцінюються викладачем у поза-лекційний час). Фронтальний безмашинний стандартизований контроль знань

студентів за кількома темами лекційного курсу (5 - 20 хв.) здійснюється найчастіше на початку семінарських занять, практичних чи лабораторних робіт.

Ефективною формою перевірки знань, умінь і навичок студентів є *консультації*. Існує два види консультацій з контрольними функціями: консультації, на яких викладач перевіряє конспекти першоджерел, самостійну роботу над допоміжною літературою, допомагає студентам оформляти необхідні узагальнення, і консультації, на яких студенти відпрацьовують пропущені лекції, семінарські заняття тощо.

Поширеною формою перевірки знань, умінь і навичок студентів є *колоквіуми*. Ця форма традиційна в організації наукової роботи, але ефективна і в навчальному процесі. Колоквіуми проводяться як співбесіди з окремих питань, визначених викладачем заздалегідь. При підготовці до них студентам повідомляють основну та додаткову літературу для опрацювання.

Підсумкові форми контролю. До них відносять заліки, іспити, курсові роботи, дипломні проекти, державні іспити.

Заліки є підсумковою формою перевірки результатів виконання студентами практичних, лабораторних робіт, засвоєння матеріалу семінарських занять, результатів практики.

Іспити складають за екзаменаційними білетами, затвердженими кафедрою. На консультаціях перед іспитом викладач ознайомлює студентів з ними.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки НУБіП України» від 26.04.2023 р. протокол №10 з табл.1.

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$$

11. Навчальне – методичне забезпечення

1. Лобанов І.А. *Основи рибоохорони; Практикум* /І.А. Лобанов, Ю.В.Пилипенко, П.Г.Шевченко, О.Е. Довбиш, Д.І.Лобанов. – Херсон: Грінь Д.С., 2011. – 356 с.
2. *Основи рибоохорони та рибогосподарське законодавство: Монографія* / І.Ю.Бузевич, Д.С. Христенко, Г.О. Котовська. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – 176 с.
3. Сербов М.Г. *Навчальний посібник «Нормативно-правове та законодавче забезпечення в Україні спортивного і любительського рибальства та створення культурних рибних господарств» для студентів денної форми навчання, напрям підготовки 090201 «Водні біоресурси та аквакультура», освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки «спеціаліст»/ Сербов М.Г. Одеса, ОДЕКУ, 2013. - 345 с*
4. Глєбова Ю.А. *Основи рибоохорони. Методичні вказівки* Київ. – 2017 – 252 с.

12. Рекомендовані джерела інформації

1. *Водний кодекс України. Київ, 2004*
2. *Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 198-IV від 24.10.2002).*
3. *Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст. 546, введений в дію Постановою Верховної Ради № 1268- 12 від 26.06.91, ВВР 1991, № 41, ст. 547.*
4. *Закон України «Про тваринний світ» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 14, ст. 9*
5. *Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» 8 липня 2011 рок № 3677-VI. 5. Кодекс України про адміністративні правопорушення// Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст.1122, введений в дію. Постановою Верховної Ради Української РСР № 8074-10 від 07.12.84, ВВР 1984, додаток до № 51, ст.1123.*
6. *Методика розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству внаслідок порушення правил рибальства та охорони водних живих ресурсів, затверджена Наказом Міністерства аграрної політики України, Міністерства охорони навколишнього природного середовища України 12.07.2004 № 248/273*
7. *Положення про Державну інспекцію охорони, відтворення водних живих ресурсів та регулювання рибальства (Наказ №198 від 12.05.2005).*
8. *Порядок проведення рибоохоронних рейдів і дій інспекторів органів рибоохорони при виявленні порушень правил рибальства, затверджений наказом Держкомітету рибного господарства України від 06.12.99р. №158.*
9. *Правила любительського і спортивного рибальства (затверджені наказом Держкомрибгоспу України №19 від 15.02.99, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 28 квітня 1999 р. за №269/3562) (Із*

- змiнами, внесеними згiдно з наказом Мiнiстерства аграрної полiтики України вiд 01.08.2001 № 229 N 224 вiд 15.06.2004)
10. Правила промислового рибальства в рибогосподарських водних об'єктах України (Затверджено наказом Держкомрибгоспу України №33 вiд 18.03.99, зареєстрованi в Мiнiстерствi юстицiї України 25 травня 1999 р. за №326/3619).
11. Такси для обчислення розмiру вiдшкодування шкоди, заподiяної внаслiдок незаконного добування (збирання) або знищення громадянами України, iноземцями та особами без громадянства цiнних видiв водних бiоресурсiв у рибогосподарських водних об'єктах України (Постанова вiд 21 листопада 2011 р. № 1209).
12. Водний кодекс України вiд 06.06.1995 № 213/95-ВР http://darg.gov.ua/zemelnij_kodeks_ukrajini_vid_0_0_0_1174_1.html
13. Земельний кодекс України вiд 25.10.2001 № 2768-III http://darg.gov.ua/zemelnij_kodeks_ukrajini_vid_0_0_0_1174_1.html
14. Кодекс України про адмiнiстративнi правопорушення вiд07.12.1984№8073-X http://darg.gov.ua/kodeks_ukrajini_pro_0_0_0_1173_1.html
15. Кодекс торговельного мореплавства України вiд 23.05.1995 № 176/95-ВР http://darg.gov.ua/kodeks_torgovelnogo_0_0_0_1172_1.html
16. Закон України вiд 18 травня 2017 року № 2041-VIII «Про внесення змiн до Закону України «Про особливостi страхування сiльськогосподарської продукцiї з державною пiдтримкою» (щодо уточнення деяких термiнiв та понять)» http://darg.gov.ua/zakon_ukrajini_vid_18_travnja_0_0_0_4855_1.html
17. Закон України «Про виключну (морську) економiчну зону України» вiд 16 травня 1995 року № 162/95-ВР http://darg.gov.ua/zakon_ukrajini_pro_vikljuchnu_0_0_0_1181_1.html
18. Закон України «Про приєднання України до Конвенцiї про мiжнародну торгiвлю видами дикої фауни i флори, що перебувають пiд загрозою зникнення» вiд 14 травня 1999 року № 662-XIV 13. http://darg.gov.ua/zakon_ukrajini_pro_0_0_0_1180_1.html
19. Закон України «Про тваринний свiт» вiд 13 грудня 2001 року № 2894 http://darg.gov.ua/zakon_ukrajini_pro_tvarinnij_0_0_0_1179_1.html
20. Закон України «Про рибу, iншi воднi живi ресурси та харчову продукцiю з них» вiд 6 лютого 2003 р. № 486-IV 17. 18. Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних бiоресурсiв» вiд 8 липня 2011 р. № 3677 http://darg.gov.ua/zakon_ukrajini_pro_ribu_inshi_0_0_0_1178_1.html
21. Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних бiоресурсiв» вiд 8 липня 2011 р. №3677 http://darg.gov.ua/zakon_ukrajini_pro_ribne_0_0_0_1177_1.html
22. Закон України «Про аквакультуру» вiд 8 вересня 2012 року № 5293-VI (чинний з 01.07.2013) http://darg.gov.ua/zakon_ukrajini_pro_0_0_0_1176_1.html